

Regionální funkce - pomoc a spolupráce knihoven

Alena Součková

Zajišťování regionálních funkcí knihoven byla věnována podstatná část zpravodaje U nás č. 2/2003, viz <http://unas.svkhk.cz> Od té doby uplynuly čtyři roky a my můžeme trochu bilancovat, co se podařilo, na co se budeme zaměřovat v nejbližším období, co nás čeká do budoucna...

Regionální funkce knihoven jsou vybrané činnosti, realizované formou služeb, které poskytuje krajská knihovna nebo jí pověřené knihovny jiným knihovnám v kraji. Rozsah těchto funkcí je závislý na konkrétním stavu systému knihoven, poptávce ze strany knihoven a úrovni finančního zabezpečení. Konkrétní výkon jednotlivých regionálních služeb je definován v metodickém doporučení Ministerstva kultury ČR Standardy kvality a kvantity regionálních funkcí. Přidělované finanční prostředky (od roku 2005 z rozpočtu kraje) jsou závislé na počtu obsluhovaných knihoven a počtu obyvatel dané oblasti. Legislativní podpora a finanční prostředky napomáhají rozvoji knihoven, hlavně v malých obcích. Moderní knihovna, která má držet krok s moderními informačními a komunikačními technologiemi a využívat bohatý potenciál dokumentů a informací, se bez odborné pomoci neobejde. Pomoc a spolupráce knihoven se realizovaly i v minulých obdobích. Můžeme navázat na některé činnosti a mnoholeté tradice. Hlavním cílem je, aby lidem v obcích byl nabídnut co nejvyšší komfort v knihovnických a informačních službách.

Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů

Knihovna, případně její zřizovatel, může žádat radu, konzultaci či instruktáž k odborné problematice a knihovnickým činnostem. Formy jsou různé, od telefonátu či e-mailového dotazu po osobní setkání. V posledních letech se rady a instruktáže zaměřují hlavně na zavádění nových technologií a přípravu projektů. V dalším období bychom se rádi zaměřili na propagaci informačních zdrojů pro knihovníky, protože i knihovník je uživatelem internetu a informačních databází. Elektronické zdroje rozšiřují a zrychlují poskytované služby knihoven pro veřejnost.

Jedním ze zdrojů informování o knihovnické dění je i regionální knihovnický zpravodaj U nás (knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje), který vychází čtvrtletně v tištěné i elektronické verzi. Informační servis pro knihovny - Informace pro knihovny (knihovníky) - je k dispozici na webových stránkách krajské i všech pověřených knihoven (novinky, dokumenty, adresáře knihoven, odkazy, vzdělávací aktivity atd.).

Statistika knihovnických činností a podpora při jejím zpracování

Vykazování činnosti knihovny je součástí celostátních statistických šetření. Aby všechny sledované ukazatele byly v pořádku, probíhají instruktáže k evidování činností i zpracování ročního výkazu. Zjištěná čísla mohou být základem pro další sledování a analýzy a v neposlední řadě i k vzájemnému porovnávání knihoven.

Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

Vzdělávání knihovníků, možnostem profesionálního růstu i získávání praktických dovedností je

věnována velká pozornost. Podle Standardu by každý profesionální knihovník měl ročně absolvovat 30 hodin výuky a dobrovolný knihovník 8 hodin. Vzdělávací aktivity probíhají v závislosti na požadavcích a zájmu. Školení počítačové a informační gramotnosti se převážně odehrávají v počítačové učebně krajské knihovny. V poslední době i pověřené a větší městské knihovny nabízejí instruktáže pro dobrovolné knihovníky, kteří se do krajského školicího centra nemohou dostavit s časových důvodů nebo pro nedostatečnou dopravní obslužnost. S velkým zájmem probíhají v několikaletých cyklech literární přednášky a podle potřeb jsou zajišťována školení k odborným knihovnickým činnostem a využívání moderních technologií. Do budoucna je třeba se věnovat i rozvoji lidských zdrojů - tj. vzdělávání z oblasti komunikace, asertivity, managementu a marketingu.

Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce

Výměnné soubory - tj. fondy nakupované v rámci oblasti (obvodu) a poskytované do obecních knihoven - tvoří podstatnou část nabídky knih a dalších dokumentů v knihovnách, které z finančních důvodů nemohou nakupovat vlastní knihovní fondy. Každá obec, pokud má zájem, dostává v Královéhradeckém kraji minimálně 2x ročně soubor o 50 svazcích.

Finanční náklady na nákup výměnných souborů pro knihovny tvoří podstatnou část vynakládaných prostředků (v roce 2006 to bylo téměř 2,5 milionu Kč, tj. 28% dotace, nakoupilo se 18 158 nových knihovních jednotek).

Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

Povinnost revize knihovních fondů v předepsaných intervalech je dána knihovním zákonem a prováděcí vyhláškou. Plán revizí je předem naplánován a projednán. Pokud je třeba, může knihovna s dobrovolným knihovníkem požádat o pomoc.

Zajištění nákupu a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků obce

Pokud je v obcích zvykem nakupovat fondy pro své knihovny, lze požádat pověřenou knihovnu o spolupráci při nákupu a odborném zpracování. Tyto fondy jsou trvale umístěny v obci, která je zakoupila.

Servis automatizovaných knihovnických systémů využívaných pro výkon regionálních funkcí

Zahrnuje možnost financovat služby spojené s provozem techniky a programového vybavení pro činnosti spojené s výkonem regionálních funkcí, např. modul revize, sdílená katalogizace...

Další činnosti, které směřují k rozvoji knihoven a knihovnictví v regionu

Podle potřeb a požadavků lze podpořit i další činnosti, kde je možné využít zkušeností, hromadných objednávek, množstevních slev apod. (šablona webové stránky knihovny, nákup fólie na obalování knih, nákup tiskopisů a knihovnických pomůcek, náklady na dopravu při rozvozu výměnných souborů...).

Příjemcem regionálních funkcí může být každá knihovna evidovaná podle knihovního zákona, která poskytuje veřejné knihovnicko informační služby.

Všechny výše uvedené činnosti jsou obsluhovaným knihovnám poskytovány zdarma a jejich výčet a způsob zajištění je písemně potvrzen ve smlouvě s knihovnou, která tyto služby zajišťuje.

Vybrané ukazatele výkonu regionálních funkcí v jednotlivých letech (celokrajské výsledky):

	2002	2003	2004	2005	2006
poskytnuté konzultace a rady	1075	1337	1741	2082	2287
metodické návštěvy	1053	1059	1110	987	1017
vzdělávací akce	32	56	53	54	70
porady	57	59	47	48	53
počet revidovaných knihoven	85	63	66	42	69
výměnné fondy - počet souborů	750	1575	1501	1658	1741
servis výpočetní techniky - počet akcí	56	94	80	108	127

Co nabízí knihovnám v rámci výkonu regionálních funkcí Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové:

Výkonem regionálních funkcí ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové se zabývá oddělení služeb knihovnám - PhDr. Alena Součková, Eva Semrádová a Božena Blažková. Najdete nás na Eliščině nábřeží (vedle Muzea východních Čech) - tel: 495 514 525.

Poskytujeme konzultace, které se převážně týkají problematiky vzdělávání knihovníků, statistiky knihovnických činností, srovnávání výkonu knihoven, projektů knihoven a administrativních záležitostí. V případě potřeby vyjíždíme na metodické návštěvy - alespoň jedenkrát ročně do každé pověřené knihovny. Účastníme se jednání na městských úřadech při řešení složitějších případů fungování knihovny.

Ve studovně na Eliščině nábřeží je fond nejnovější knihovnické literatury a odborných časopisů k prezenčnímu studiu.

Malou měrou zajišťujeme nákup fondů pro knihovny regionu (30 výtisků časopisu Čtenář do výměnných souborů, regionální a příručkové publikace pro profesionální knihovny, nakoupeny byly i dva tituly příručkové počítačové literatury v počtu 200 kusů pro obecní knihovny vybavované počítačem).

Čtvrtletně (v březnu, červnu, září a prosinci) přinášíme odborná témata i zajímavosti z prostředí knihoven v regionálním knihovnickém zpravodaji U nás, který je v tištěné formě rozeslán do každé knihovny a je k dispozici i v elektronické formě na webových stránkách knihovny <http://unas.svkhk.cz>.

Na webových stránkách SVK Hradec Králové najdete oddíl Pro knihovny s rubrikami *Novinky, Dokumenty, Porady, Vzdělávání, Adresář knihoven, Odkazy, Biografie knihovníků, Informační výchova* - <http://www.svkhk.cz/knihovny.asp> s aktuálními informacemi o knihovnickém dění.

Každoročně zpracováváme přehlednou publikaci Knihovny Královéhradeckého kraje v roce... (k dispozici je v každé pověřené i profesionální knihovně).

Podle požadavků a zájmu připravujeme vzdělávání pro knihovníky - v počítačové učebně na Eliščině nábřeží se zaměřujeme na kurzy počítačové a informační gramotnosti a na semináře k využívání nových technologií v knihovnách. V zasedací místnosti v budově synagogy na Pospíšilově třídě se konají přednášky z literatury, ale i o rozvoji osobnosti knihovníka. Pravidelně svoláváme porady ředitelů a porady metodiků pověřených knihoven (zápisy jsou vystaveny na webových stránkách) a jednou ročně - zpravidla v souvislosti s veletrhem Odborná kniha Hradec Králové - svoláváme všechny profesionální knihovníky regionu.

Věnujeme se zajišťování odborné praxe studentů knihovnických oborů, podílíme se na zajištění odborných stáží pracovníků z jiných knihoven.

Ve spolupráci s Krajským úřadem Královéhradeckého kraje připravujeme, koordinujeme a hodnotíme výkon regionálních funkcí v knihovnách kraje - jak z pohledu věcného, tak finančního.

© 2000-2004 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz
· knihovna@svkhk.cz · studovna@svkhk.cz · <http://www.svkhk.cz>